

מתוך הקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בנינים בני כשתילי זתים סביב לשלחנם,
חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון

זרע שמשון המבואר

פרשת נח

אות א

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל

האלוקי חסידא קדישא רבנו שמשון חיים ב"ר

נחמן מיכאל נחמני ולה"ה

מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

שחי לפני כ-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע

והבטיח שהלומד בחידושויו וספריו יזכה לישועות בבני חי ומזוני

גלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות

יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון

שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

יו"ל ע"י האיגוד העולמי
להפצת תורת
"זרע שמשון"

לקבלת הגליון נא לשלוח למייל:
zera277@gmail.com

ארה"ב

הרב מנחם בנימין פאשקס
ZERA SHIMSHON
C/O B PASKESZ 1645 48 ST
BROOKLYN NY 11204
347-496-5657
mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק

הרב ישראל זילברברג
05271-66450

נתן לשלוח תרומות והנצחות
לוזבות ולע"ג ולקחת חלק בהוצאות
והפצת הגליונות והספרים.

נתן להפקיד בבנק מדינתיל (17) סניף 635
מספר החשבון 71713028 ע"ש זרע שמשון,
כמו מן נתן לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודביו תורתו הקדושים וכן מכל
צדה וצוקתו, ויושפע על הלומדים ועל המסייעים
בני חיי ומוניו ומל טוב סלה
כהנחתו
בהקדמת ספריו.

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'
לזכות

התורם הנכבד
החפץ בעילום שמו

זכות העובר

ברכותיו והבטחותיו

יעמדו לו להצורך בכל מעשי ידיו
ויעלא ה' כל עשאלות לבו לטובה ולברכה
לראות תמיד שפע ברכה והצלחה
ויקויים בו ברכת העובר
'ועיניכם תראינה בניס בניס
כשתילי זיתים סביב לשולחנכם
ככעיס ועבויים בתים עלאים כל טוב
גם עושר גם כבוד.'

לשוחפות של ברכה בכל עת
מוקד זרע שמשון
ארץ ישראל 02-80-80-500
ארה"ב 347-496-5657

הודעה ובקשה!

השתדלנו להעמיק ברבדי רבנו ולבארם בראוי עד היכן שמשנת ידיו, אולם דביו רבנו עמוקים מני ים ואין כמותנו כלל להתגדר ולומר שהשגנו את עומק דביו ודעונו, ובודאי לא לקבוע כשה שנתכב שזה הפירוש המוחלט בדביו, ולכן אנו פונים אל כל הלומדים ה"ו שבאם תמצאו דברים שאינם כראוי ואינם עולים בקנה אחד עם דביו חז"ל או רבותנו הקדמונים, בודאי לא על רבנו הקדוש ז"ע יהיה תלונתכם בו אם עלינו, ובקשתנו שטוהה לטי מיהומדים אשר יכן ויוצא פירושים ודרכים וותרי דאויים בהבנת דביו רבנו, אא מנטי שמיציאם לודינו כבדי שנובל לתקנם ולשלבם במהרורות הבאות, ובוה יהיה הלקו עמנו כוביו הרבים.

כמו כן נשמח לקבל הערות והארות לשיפורים מכל סוג שהוא לתועלת הלומדים,
וכן באם תמצאו טעות ושגיאה מכל סוג שהוא, אנא תיידעו אותנו על כך ותבואו על הברכה.

פְּרִשְׁת נח

א

פְּסוּק 'אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נח' (בראשית ו, ט), טוֹבִים, עב"ל. מְקֻשִׁים, מֵה צָרָף הָיָה לְהַזְכִּיר נח, דְּמִשׁוֹם זֶה הִצְרָף לְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ. דָּבָר אַחֵר, לְמַדָּךְ שֶׁעָקַר תּוֹלְדוֹתֵיהֶם שֶׁל צְדִיקִים הֵם מַעֲשִׂים

פסוק אלה תולדות נח פרש רש"י, הואיל והזכירו ספר בשבחו. דבר אחר, למדך שעקר תולדותיהם של צדיקים הם מעשים

פסוק אלה תולדות נח פרש רש"י הואיל והזכירו ספר בשבחו ד"א וכי

זְרַע שְׁמֻשׁוֹן הַמְּבֹאָר

א

הזכות שהועילה לבני נח להנצל מהמבול

נח נח איש צדיק, ולהזכיר את מעשיו הטובים לפני שמנה את שמות בניו, למדך הפסוק שעקר תולדותיהם של צדיקים הם המעשים טובים שהם עושים, ולא הוולדות שנולדו להם, וכך הוא פירוש הפסוק, אלה הם עיקר תולדותיו של נח, מה שהיה נח איש צדיק, כלומר, שהרבה בעשיית מעשים טובים, עב"ל.

ויש מקשים על הפירוש הראשון, מה צרף היה לפסוק להזכיר את נח, דמשום זה הצרף לספר בשבחו, הלא היה ראוי שלא יזכירונו ולא יספר בשבחו, שהרי כל הפסוק הוא מיתר, שכבר נמנו נח ובניו בסדר הדורות שבסוף פרשת בראשית (ה, לב).³

דקדוקים בדברי רש"י

בטעם סיפור שבחו של נח

בפסוק (בראשית ו, ט-ז) "אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו, ויולד נח שלשה בנים את שם את חם ואת יפת, פרש רש"י, לכך האריך הפסוק ולא אמר בקיצור 'אלה תולדות נח שם חם ויפת', לפי שהואיל והזכירו הפסוק לנח, ספר בשבחו שנאמר (משלי י, ז) 'זכר צדיק לברכה' – כשמזכירים את הצדיק, מברכים ומשבחים אותו. דבר – פירוש אחר, מה שכתוב 'אלה תולדות נח נח איש צדיק', בא ללמדינו שה'איש צדיק' - היינו מעשיו הטובים, נחשבים גם הם כתולדותיו. וכשהקדים הפסוק לומר 'אלה תולדות

צינונים ומקורות

תולדות נח' כו', כי הלא תולדותיו הוזכרו בפרשה הקודמת. ג. לשון הפסוק, 'יהי נח בן חמש מאות שנה ויולד נח את שם את חם ואת יפת'.

א. לשון הפסוק, 'אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו את האלקים התהלך נח'. ב. ראה באלשיך שם (קושיא ט) שהקשה וז"ל, אומרו 'אלה

פסוק ונת
מצא חן

וְעוֹד קָשָׁה הַסְּמִיכוֹת שֶׁל הַפְּסוּק זֶה, לְסוֹף הַפְּרָשָׁה שֶׁל מַעֲלָה דְכָתִיב (שם ו, ח) 'וְנַח מְצָא חָן בְּעֵינֵי ה', וְאִם נִצְלוּ גַם הַבְּנִים, הָיָה לוֹ לומר 'וְנַח וּבְנָיו מְצָאוּ חָן בְּעֵינֵי ה', וְלָמָּה אָמַר 'וְנַח מְצָא חָן דִּמְשַׁמַּע נַח לְבָדוֹ, וְהֵלֵא גַם הַבְּנִים

צָרִיף לומר שֶׁהָיוּ צְדִיקִים, שֶׁהָרִי פְתִיב 'אֱלֹה תוֹלְדֹת נַח', וְאַמְרִינָן בְּמִדְרָשׁ (כ"ו ל, ג) כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר 'אֱלֹה' פֶּסֶל אֶת הָרֵאשׁוֹנִים, זֶה דוֹר הַמַּבּוּל. אֱלֹה דָּגַם עַל זֶה הַמִּדְרָשׁ הַקָּשָׁה הַיְפָה תֹאֵר (השלם, ד"ה פסל), דְּבִשְׁלָמָא

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמַּבּוּאָר

וְאֵלֵהּ], פֶּסֶל אֶת הָרֵאשׁוֹנִים – הַפְּסִיק בֵּין הָאָמֹר לַפְּנִי, לְבִין הָאָמֹר לְאַחֲרָיו, זֶה דוֹר הַמַּבּוּל, שְׁמָה שְׁכָתוּב 'אֱלֹה תוֹלְדוֹת נַח' בְּלֹא וְא"ו, מִלְּמַד שֶׁתוֹלְדוֹת נַח, הֵיוּ מוֹפְסָקִים מִדוֹר הַמַּבּוּל, שֶׁלֹּא זָכוּ לְהַעֲמִיד דוֹרוֹת שִׁיתִיקֵימוֹ, וְרַק תוֹלְדוֹתָיו שֶׁל נַח זָכוּ לַכֵּךְ. וַיֵּשׁ לְלִמּוּד מַכְךְ, שְׁגַם 'תוֹלְדוֹת נַח' דִּהְיִינוּ בְּנָיו שְׁמוֹזְכָרִים בְּפִרְשָׁה, הֵיוּ מוֹבְדָלִים מִפְּנֵי צְדָקוֹתָם, מֵאֲנָשֵׁי דוֹר הַמַּבּוּל, וְאִם כֵּן הֵיָה לַפְּסוּק לומר 'וְנַח וּבְנָיו מְצָאוּ חָן'.

דְּקָדוּק בְּמִדְרָשׁ שֶׁהַתּוֹרָה הַפְּסִיקָה בֵּין דוֹר הַמַּבּוּל לְבִין נַח וּבְנָיו

אֱלֹה, דָּגַם עַל זֶה הַמִּדְרָשׁ הַקָּשָׁה הַיְפָה תֹאֵר (השלם, ד"ה פסל), דְּבִשְׁלָמָא בַּפְּסוּק

צִיּוֹנִים וּמִקּוֹרוֹת

עֲמוּקִים עַל הַמְּגִלָּה עֲמוּקוֹת (פְּרִשְׁת נח אוֹת א), זרע בְּרַךְ (פְּרִשְׁת נח). וְעוֹד יֵשׁ לְפִרְשׁ בְּכוֹנֹת רַבִּינוּ בְּאוֹפֵן אַחֵר, שְׁבֵא לְהַקְשׁוֹת קוֹשִׁיא אַחַת עִם הַמִּשְׁךְ דְּבִרְיוֹ, שְׁמָה שֶׁנֶּסְמַךְ הַפְּסוּק שֶׁל 'אֱלֹה תוֹלְדוֹת נַח' וְכֹל הַמִּשְׁךְ הַפְּרִשָׁה לַפְּסוּק דְּלַעֲלִיל 'וְנַח מְצָא חָן', מִשְׁמַע שֶׁהִיא סִיבַת הַהֲצָלָה מִהַמַּבּוּל, וּמִמִּילָא יֵשׁ לְדַקֵּק עַל מַה שְׁאֵמַר הַכְּתוּב שֶׁנַּח מְצָא חָן וְלַכֵּךְ נִיצֹל מִהַמַּבּוּל, וְהֵיָה לַפְּסוּק לְכָתוּב גַּם עַל בְּנֵי נַח שֶׁהֵם מְצָאוּ חָן בְּעֵינֵי ה', שֶׁהָרִי גַם הֵם נִיצְלוּ. ה. לְשׁוֹן הַמִּדְרָשׁ, אֱלֹה, אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בְּכֹל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר 'אֱלֹה' פֶּסֶל אֶת הָרֵאשׁוֹנִים, וְאֵלֵהּ מוֹסִיף עַל הָרֵאשׁוֹנִים, כִּאֵן שֶׁנֶּאֱמַר 'אֱלֹה' פֶּסֶל אֶת הָרֵאשׁוֹנִים, דוֹר הַמַּבּוּל. ו. מֵאַחַר

ד. נִרְאָה שֶׁקוֹשִׁיית רַבְּנוּ הִיא עַל מַה שֶׁהַפְּסוּק שֶׁל מִצִּיאַת הַחַן שֶׁל נַח, נֶסְמַךְ לְעַנְיַן הַזְּכָרָת תוֹלְדוֹתָיו וְהַצִּלָּתָם מִהַמַּבּוּל. דְּלִכְאוּרָה עֲנִין מִצִּיאַת הַחַן רֵאוּי לְהוֹזִכֵּרוֹ בְּסִמּוֹךְ לְהוֹזְכָרָת נַח עֲצוּמוֹ, וְלֹא בְּסִמּוֹךְ לְהוֹזְכָרָת תוֹלְדוֹתָיו. וְרֵאָה עוֹד מַה שֶׁדְּקָדְקוֹ הַמִּפְרָשִׁים בְּסִמְכוֹת ב' פְּסוּקִים אֵלוֹ וְאִפְשָׁר כּוֹוֹנָתָם, שֶׁהִיא רֵאוּי לְחַבֵּר אֶת שְׁנֵי הַפְּסוּקִים כְּאַחַד וְלומר שֶׁהִיא אִישׁ צְדִיק וְגו' וְנֶאֱמַר חָן בְּעֵינֵי ה', וְכִיּוּצ'ב]. וְכֵן דְּקָדְקוֹ מַהוּ הַמִּצִּיאוֹת חָן, שֶׁאִם הִיָה רֵאוּי לוֹ לְהַנְצִל, מַה הוֹצֵרָךְ לְמִצִּיאַת חָן, וְאִם לֹא הִיָה רֵאוּי לְהַנְצִל אֵלֵא מִשׁוֹם הַמִּצִּיאַת חָן, יֵשׁ לְתַמּוּהָ וְכִי מִשׁוֹא פְּנִים יֵשׁ בְּדַבְרָה. רֵאָה אֲבָן שֶׁהֵם (דְּרוֹשׁ לְחִיּוּב תוֹכַחָה), בְּאוֹרוֹת

מֵאִמְרָם ד"ל
אֱלֹה תוֹלְדֹת
נַח אֱלֹה פֶּסֶל
אֶת
הָרֵאשׁוֹנִים

וממה שנגזר עליהם.

וַיֵּשׁ לומר, שהואיל שפצינו (וזהר ח"א סו, ב) שמי המבול נקראו (ישעיהו נד, ט) 'מי נח' לנגותו של נח, הייתי אומר שגם אף על פי שהיה צדיק, לא היה אהוב

'אלה תולדות השמים והארץ' (בראשית ב, ד) ניקח, דקמשמע לן שהיה בונה עולמות ומחריב וכו' (ב"ר ג, ט), אבל פסול דור המבול אמאי איצטריך לאשמועינן, והלא ידוע הוא מרשעים

זרע שמישון המבואר

דור המבול לבין נח ובניו, והלא ידוע הוא לכל מרשעים של דור המבול, וממה שנגזר עליהם להשחת במבול, ואם כן, החילוק בין הדורות ידוע לכל, ולא הוצרך להשמיענו כן.

נח מצא חן אף שלא התפלל על דורו שיינצלו ויש לומר, שהואיל שפצינו בזהר (ח"א סז, ב), 'שלא כמי המבול שהחריבו את העולם נקראו (ישעיהו נד, ט) 'מי נח' – המים של נח, שנתכוין הכתוב לנגותו של נח, מפני שחטא בכך שלא התפלל על כל דורו שינצלו מהמבול. לכן הייתי אומר – סבור לומר, שגם אף על פי שהיה צדיק במעשיו, מכל מקום, לא היה אהוב לפני

(בראשית ב, ד) 'אלה תולדות השמים והארץ, ניקח – מובן מה שנכתב 'אלה' בלא 'וא' ו', דקמשמע לן – משמיענו הפסוק, שלפני שנברא עולם זה, היה הקב"ה בונה עולמות אחרים ומחריב וכו' אותם, לפי שהעולמות לא מצאו חן בעיניו, עד שברא את העולם הזה שמצא חן בעיניו וקיימו, וככתוב במדרש (שם ג, ט), ועל כן כתוב 'אלה', להפסיק בין העולמות שברא הקב"ה בתחילה, לבין העולם שברא עכשיו.

אבל פסול של דור המבול, אמאי איצטריך לאשמועינן – למה הוצרך הפסוק להשמיענו שיש הפסק בין אנשי

ציונים ומקורות

'יהי ערב' אין כתיב כאן אלא 'יהי ערב', מכאן שהיה סדר זמנים קודם לכן, אמר רבי אבהו, מלמד שהיה בורא עולמות ומחריבן עד שברא את אלו, אמר, דין הניין לי, יתהון לא הניין לי. אמר רבי פנחס, טעמיה דרבי אבהו יזירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד; דין הניין לי, יתהון לא הניין לי. לישון הזהה, כיון דאמר ליה דישתזיב הוא ובנוי, לא בעא רחמין על עלמא, ואתאבידו [כיון שאמר לו הקב"ה לנח שהוא ובניו ינצלו מהמבול, לא ביקש רחמים על העולם, ולכן הם נאבדו במבול], ובגין כך אקרון מי המבול על שמיה [ולכן נקראו מי המבול 'מי נח' על שמו], כמה דאת אמר 'כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבור מי נח'. יא. לישון הפסוק, 'כי מי נח זאת לי

שהזכיר רבנו את דברי המדרש שממנו מוכיח את קושייתו, מוסיף לומר שגם דברי מדרש אלו מוקשים, וכוונת דבריו לומר, שממה נפשך הוא צריך יישוב, ונצרך לפרש בו פירוש מחודש, וממילא יתיישבו קושיותיו. ז. לישון הפסוק, 'אלה תולדות השמים והארץ בהבדלם ביום עשות ה' אלוקים ארץ ושמים'. ח. שגם על לישון 'אלה' שבפסוק זה אמרו במדרש (ב"ר יב, ג) 'אלה תולדות השמים' וגו', אמר רבי אבהו, כל מקום שנאמר 'אלה' פסל את הראשונים, ואלה' מוסיף על הראשונים, כאן שנאמר 'אלה' פסל את הראשונים, מה פסל, תוהו ובוהו וחושך [והיינו העולמות שברא הקב"ה מקודם שלא מצאו חן בעיניו והחריבן, וכדלהלן בדברי רבינו]. ט. לישון המדרש,

שְׁלֵא יוֹלִיד קִדְם, כְּדִי שְׁלֵא יִהְיֶה יַפְתָּה
הַגְּדוֹל שְׁכַבְנֵי רֵאוּי לְעִנְשֵׁי לִפְנֵי הַמַּבּוּל,
עב"ל. וְאִם כֵּן, בְּנֵי נח אֵינָם רֵאוּיִים
לְהַקְרָא לֹא צְדִיקִים וְלֹא רְשָׁעִים, שְׁהָרִי
דִּינָם בְּקִטְנֵי, וּמִשׁוּם הֵכִי לֹא אָמַר
הַכְּתוּב 'וְנח וּבְנָיו מִצְאוּ חַן', שְׁהָרִי אֵינָם
רֵאוּיִים לְכַף. וּמֵה שְׁנִצּוּלוֹ, לֹא לְפִי שְׁהָוּ
צְדִיקִים, אֲלֵא לְפִי שְׁלֵא הָיוּ רְשָׁעִים.

לִפְנֵי הַמָּקוֹם, לְפִי שְׁלֵא הַתְּפִלָּל עַל בְּנֵי
דוּרוֹ, וְלֹא נִצּוּל אֲלֵא מִשׁוּם קִיּוּם הַמִּין
וְהָעוֹלָם. מִשׁוּם הֵכִי הַצְרֵף לִזְמַר 'וְנח
מִצְא חַן', שְׁמִכָּל מָקוֹם, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא הָיָה אוֹהֵב אוֹתוֹ.

וְכַתֵּב רַש"י ו"ל עַל פְּסוּק (כְּרֵאשִׁית ה', לב)
'וַיְהִי נח בֶּן חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה',
שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּבֵשׁ מַעֲיֵנו שֶׁל נח,

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

בְּנִים קִדְם שֶׁהִיָּה בֶן חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, כְּדִי
שְׁלֵא יִהְיֶה יַפְתָּה, שֶׁהוּא הַגְּדוֹל שְׁכַבְנֵי, בֶּן
מֵאָה שָׁנָה וְרֵאוּי לְעִנְשֵׁי, לִפְנֵי גִזִּירַת
הַמַּבּוּל, שֶׁהַתְּחִיל לִירֵד כִּשְׁהִיָּה נח בֶּן שֵׁשׁ
מֵאוֹת שָׁנָה, לְפִי שְׁקוּדֵם מִתֵּן תּוֹרָה לֹא
הָיָה אָדָם רֵאוּי לְעוֹנְשִׁים לִפְנֵי שֶׁהִיָּה בֶּן
מֵאָה שָׁנָה, עב"ל.

וְאִם כֵּן, בְּנֵי נח אֵינָם רֵאוּיִים לְהַקְרָא לֹא
צְדִיקִים וְלֹא רְשָׁעִים, שְׁהָרִי דִּינָם בְּקִטְנֵי,
שְׁלֵא הִגִּיעוּ לְעוֹנְשִׁים לִפְנֵי הַמַּבּוּל, וּמִשׁוּם
הֵכִי, לֹא אָמַר הַכְּתוּב 'וְנח וּבְנָיו מִצְאוּ חַן'
שְׁהָרִי אֵינָם רֵאוּיִים לְכַף לְמִצְאוּ חַן מִחֲמַת
צְדִיקָתָם, וּמֵה שְׁנִצּוּלוֹ מִהַמַּבּוּל, לֹא הָיָה
לְפִי שְׁהָוּ צְדִיקִים, אֲלֵא לְפִי שְׁלֵא הָיוּ
רְשָׁעִים, וְלֹא הָיוּ רֵאוּיִים לְהַעֲנִשׁ.

הַמָּקוֹם, וְלֹא מִצְא חַן בְּעֵינֵי ה', לְפִי שְׁלֵא
הַתְּפִלָּל עַל בְּנֵי דוּרוֹ שִׁנְצִלוּ, וְלֹא נִצּוּל
מִהַמַּבּוּל אֲלֵא מִשׁוּם קִיּוּם הַמִּין וְהָעוֹלָם -
כְּדִי שִׁיִּצְאוּ מִמֶּנּוּ תוֹלְדוֹת בְּעוֹלָם,
וּיִתְקִימוּ מִיֵּן הָאָדָם וּמִינֵי בְעֵלֵי חַיִּים שׁוֹן
אוֹתָם בְּכָל יְמֵי שְׁהוֹתָם בְּתִיבָה.

מִשׁוּם הֵכִי, הַצְרֵף הַפְּסוּק לִזְמַר 'וְנח
מִצְא חַן בְּעֵינֵי ה'', שְׁמִכָּל מָקוֹם, מִפְּנֵי
צְדִיקוֹתוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אוֹתוֹ,
וּשְׁמַחְמַת כֵּן הִצִּילוֹ הַקַּב"ה.

בְּנֵי נח הָיוּ קִטְנִים, וְנִצְלוּ רַק בְּזִכּוֹת אֲבִיהֶם
וְכַתֵּב רַש"י ו"ל^ב עַל הַפְּסוּק (כְּרֵאשִׁית ה',
לב) "וַיְהִי נח בֶּן חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה', שְׁהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא כָּבֵשׁ מַעֲיֵנו שֶׁל נח שְׁלֵא יוֹלִיד

צִיּוֹנִים וּמְקוֹרוֹת

הַרְבֵּה, כִּבֵּשׂ אֶת מַעֲיֵנו וְלֹא הוֹלִיד עַד שֶׁהִיָּה בֶּן חֲמֵשׁ
מֵאוֹת שָׁנָה, כְּדִי שְׁלֵא יִהְיֶה יַפְתָּה הַגְּדוֹל שְׁכַבְנֵי רֵאוּי
לְעוֹנְשֵׁי לִפְנֵי הַמַּבּוּל דְּכַתִּיב (ישעיה סה, כ) 'כִּי הִנֵּעַר
בֶּן מֵאָה שָׁנָה יְמוֹת', וְרֵאוּי לְעוֹנֵשׁ לְעַתִּיד, וְכֵן לִפְנֵי
מִתֵּן תּוֹרָה. יג. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'וַיְהִי נח בֶּן חֲמֵשׁ מֵאוֹת
שָׁנָה וַיֹּלֵד נח אֶת שָׁם אֶת חָם וְאֶת יַפְתָּה'.

אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מִעֵבֶר מִי נח עוֹד עַל הָאָרֶץ כֵּן נִשְׁבַּעְתִּי
מִקְצֵף עֲלֶיךָ וּמִגְעַר בְּךָ. יב. לְשׁוֹן רַש"י, בֶּן חֲמֵשׁ
מֵאוֹת שָׁנָה, אָמַר רַבִּי יְרוּדָן, מֵה טַעַם כָּל הַדּוֹרוֹת
הוֹלִידוּ לְמֵאָה שָׁנָה וְזֶה לְחֲמֵשׁ מֵאוֹת, אָמַר הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, אִם רְשָׁעִים הֵם יֵאָבְדוּ בְּמִים וְרַע לְצַדִּיק
זֶה, וְאִם צְדִיקִים הֵם, אֶטְרִיחַ עֲלֵיו לְעִשׂוֹת תִּיבּוֹת

דָּנַח לְהַגֵּן אַף עַל בְּנָיו, שְׁחָרֵי דֵי הָיָה שְׂיִמְצָא חֵן כְּרִי לְהַצִּיל אֶת עַצְמוֹ. וְתַרְגֵּן 'אִישׁ צְדִיק תָּמִים הָיָה', לֹא דֵי שְׂמִצָּא חֵן, אֲלָא שְׁחָרֵי אַף 'צְדִיק תָּמִים בְּדוֹרוֹתָיו', וְזֶהוּ שְׂכָתַב רִשְׁ"י, הוּאִיל וְהוֹפִירוּ סֵפֶר בְּשִׁבְחוֹ.

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאֵר

שהתורה הוצרכה להפסיק בין בני נח שניצלו לבין שאר הקטנים שלא ניצלו, שזהו משום שלבני נח הועילה זכות אבותם, מה שאין כן שאר בני דור המבול שהיו בני רשעים, לכן לא ניצלו.

וְעַדִּיין קִשְׁה, וּמֵאֵי אוֹלָמִיָּה – לְמָה הִיָּה יִפָּה כּוּחוֹ דְּנַח לְהַגֵּן אַף עַל בְּנָיו, שְׁחָרֵי דֵי הָיָה שְׂיִמְצָא נַח חֵן בְּעֵינֵי הַקַּב"ה, כְּרִי לְהַצִּיל אֶת עַצְמוֹ. וְעַל כֵּךְ תַּרְגֵּן הַפְּסוּק, 'נַח אִישׁ צְדִיק תָּמִים הָיָה בְּדוֹרוֹתָיו', כְּלוּמַר, לֹא דֵי שְׂמִצָּא חֵן מִחַמַּת צְדָקָתוֹ, וּכְכַתּוּב בְּסוּף פְּרִשֵׁת בְּרֵאשִׁית, וּבַעֲבוּר חֵן זֶה נִיצַל הוּא עַצְמוֹ מֵהַמְּבוּל, אֲלָא שְׁחָרֵי אַף 'צְדִיק תָּמִים בְּדוֹרוֹתָיו' – שֶׁהִגִּין עַל כָּל הַדּוֹרוֹת שֶׁהִיָּה חַי בְּהֵם, מִלְּבַד דּוֹר הַמְּבוּל עַצְמוֹ, וְלִכְּן הוּעִילָה זְכוּתוֹ גַּם עַל בְּנָיו שִׁנְצִלוּ מֵהַמְּבוּל^{טו}. וְזֶהוּ שְׂכָתַב רִשְׁ"י, הוּאִיל וְהוֹפִירוּ סֵפֶר בְּשִׁבְחוֹ, שֶׁהַתּוֹרָה סִפְרָה אֶת הַשִּׁבְחָה שֶׁל נַח שֶׁהִיָּתָה הַסִּיבָה שֶׁגַּם בְּנָיו נִיצִלוּ^{טו}.

צִיּוּנִים וּמְקוֹרוֹת

היה מטיב עמהם ומגין עליהם בזכותו, ולכן כתוב 'צדיק תמים היה בדורותיו', עת"ד. והיינו שמה שנאמר 'צדיק תמים היה בדורותיו', היינו שהגין בצדקתו ותמימותו על דורותיו [לבד מדור המבול]. ועל כן מבאר רבינו, שבזכות מה שהגין על דורותיו, זכה גם שתולדותיו ניצלו בזכותו מן המבול. טו. ונמצא שכל הקושיות מתורצות, שהתורה כתבה

וּלְפִי שְׂיִישׁ לְהַקְשׁוֹת, שְׂאֵם כֵּן גַּם שְׂאֵר קְטָנִים שְׂלֹא הִגִּיעוּ לְכָלֵל עֲנָשִׁים לְמָה נְמוּחוֹ. מִשׁוּם הָכֵי בָּא הַפְּתוּב לְתַרְגֵּן 'אֵלֶּה תוֹלְדֵי נַח', שֶׁהַטַּעַם שֶׁנִּצְלוּ הוּא לְפִי שְׁחָרֵי בְּנֵי נַח, וְזֶהוּ פְּסֹל אֶת הַרְּאִשׁוֹנִים. וְקִשְׁה, וּמֵאֵי אוֹלָמִיָּה

התורה סיפרה

בשבחו של נח שהועילה לבניו

וּלְפִי שְׂיִישׁ לְהַקְשׁוֹת, שְׂאֵם כֵּן שִׁנְצִלוּ רַק מִפְּנֵי שְׂלֹא הִגִּיעוּ לְגִיל הָעוֹנָשִׁים, הִרִי הֵיוּ גַּם שְׂאֵר קְטָנִים בְּדוֹר הַמְּבוּל שְׂלֹא הִגִּיעוּ לְכָלֵל עֲנָשִׁים, וְלְמָה הֵם נִעֲנְשׁוּ וְנִמְוָחוּ.

מִשׁוּם הָכֵי, בָּא הַפְּתוּב לְתַרְגֵּן 'אֵלֶּה תוֹלְדֵי נַח', שֶׁהַטַּעַם שֶׁנִּצְלוּ שֵׁם חֵם וּיִפֹּת, הוּא לְפִי שְׁחָרֵי 'בְּנֵי נַח', וּזְכוּת אֲבִיהֶם הִגִּינָה עֲלֵיהֶם לְהִנְצֵל. וְזֶהוּ מָה שֶׁאִמְרוּ שְׂכַתּוּב 'אֵלֶּה', מִפְּנֵי שֶׁפְּסֹל אֶת הַרְּאִשׁוֹנִים – הַפְּסִיק בֵּין שְׂאֵר קְטָנֵי דּוֹר הַמְּבוּל, שְׂלֹא הִיָּה זְכוּת לְאֲבוֹתָם לְהַצִּיל, לְבְנֵי נַח שְׂכַתּוּב אֲבִיהֶם עֲמַדָּה לָהֶם לְהִנְצֵל.

ובזה מתורצת קושיית היפה תואר, שאכן פשוט הדבר שיש חילוק בין החוטאים בדור המבול לבין נח ובניו, ולא נתכוין הפסוק לחלק ביניהם, אלא

יד. יש להסתפק בדעת רבינו, אם כוונתו שלפי שהיה נח 'צדיק תמים' שהיא מדורגה יותר גדולה ממה ש'מצא חן', לכן זכה להציל גם את בניו. או שמא כוונתו היא שהיה 'צדיק תמים בדורותיו', וכלומר שהגין על הדורות שהיה חיי בהם, וכמו שכתב בתורת חיים (עירובין יח, ב ד"ה מקצת) שרק על דור המבול עצמו לא הגין נח, אבל לשאר כל הדורות שהיו בימיו

וְאַחַר כֵּן פָּתַב, דְּבַר אַחַר, לְמִדָּה שְׁעַקַר תּוֹלְדוֹתֵיהֶן שֶׁל צַדִּיקִים מַעֲשִׂים טוֹבִים, דְּלַעוֹלָם אִימָא לָךְ שֶׁהַבְּנִים לֹא נִצְלוּ בְּזִכּוֹת אֲבֵיהֶם, אֲלָא

שְׁמִקְטָנוֹתָם נִפְרַ שְׁנוֹטִים לְהִיּוֹת צַדִּיקִים, כְּדֹאמְרִינָן בְּעֵלְמָא (בְּרִכּוֹת מַח, א), בּוֹצִין בּוֹצִין מִקְטָפִיָּה יְדִיעַ, וּמְשׁוֹם הָכִי נִצְלוּ. מַה שְׂאִין בֵּן שְׂאָר הַקְּטָנִים, שְׂאֲדַרְבָּא

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

דְּלַעוֹלָם אִימָא - שְׁלִפֵי הָאֵמֶת אִפְשָׁר לְדַחֲתָא אֶת הַטַּעַם הַנִּיֵּל, וְאוּכַל לּוֹמַר לָךְ, שֶׁהַבְּנִים שֶׁל נח לֹא נִצְלוּ מִהַמְּבֹל בְּזִכּוֹת אֲבֵיהֶם, אֲלָא מִפְּנֵי שְׁמִקְטָנוֹתָם הִיָּה נִפְרַ שְׁנוֹטִים לְהִיּוֹת צַדִּיקִים, כְּדֹאמְרִינָן בְּעֵלְמָא - כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ בְּגִמְרָא (בְּרִכּוֹת מַח, א), בּוֹצִין בּוֹצִין מִקְטָפִיָּה יְדִיעַ - טִיב הַדְּלַעַת נִיכַר בַּהּ מִשְׁעַת חֲנִיטָתָהּ, כְּשִׁיּוֹצֵאת מִשְׁרַף הָאֵילָן, כְּלוֹמַר, טִיב הָאֲנָשִׁים נִיכַר עֲלֵיהֶם מִלִּידוֹתָם, וְכַבֵּר בְּקִטְנוֹתָם נִיתֵן לְרֵאוֹת עֲלֵיהֶם שִׁיָּהוּ צַדִּיקִים, וּמְשׁוֹם הָכִי נִצְלוּ. מַה שְׂאִין בֵּן שְׂאָר הַקְּטָנִים שֶׁבְּדוֹר הַמְּבֹל, שְׂאֲדַרְבָּא, מִקְטָנוֹתָם הָיוּ נֹטִים

אִמְנֵם, זְכוֹתוֹ שֶׁל נח הוֹעִילָה לָהֶם רַק מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ עַדִּיין לְכֻלָּל עוֹנָשִׁים, שֶׁאִם כִּבֵּר הִגִּיעוּ לְכֻלָּל עוֹנָשִׁים וְהָיוּ רִשְׁעִים, לֹא הִיָּתָה זְכוֹת אֲבוֹתָם מוֹעִילָה לָהֶם, וְלִכֵּן לֹא הוֹלִיד נח עַד שֶׁהָיָה בֵּן חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה^{טו}.

פִּירוּשׁ ב'

בְּנֵי נח נִיצְלוּ

מִחַמַּת שֶׁהָיוּ רֵאוּיִים לְהִיּוֹת צַדִּיקִים

וְאַחַר כֵּן פָּתַב רִשׁ"י, דְּבַר - פִּירוּשׁ אַחַר, לְמִדָּה הַפְּסוּק לְשַׁעַקַר תּוֹלְדוֹתֵיהֶן שֶׁל צַדִּיקִים, הֵינּוּ הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁלָּהֶם. וּפִירוּשׁ דְּבַר רִשׁ"י בְּפִירוּשׁוֹ הַשְּׁנִי הוּא,

צִיּוֹנִים וּמְקוֹרוֹת

צַדִּיק וְלֹא סִיפֵר בְּשִׁבְחוֹ. מַז. עַל פִּי דְּבַר רִבִּינָא, מוֹבֵן מַה שְׁנֵאֵמַר לְשׁוֹן 'אֵלֵה', שֶׁהוּא לְשׁוֹן שִׁפְסַל אֶת הָרֵאוּשׁוֹנִים, כְּדְּבַר הַמְּדַרְשׁ, רַק אַחֲרֵי שֶׁכָּתַב 'וְנַח מִצָּא חֵן בְּעֵינֵי ה'.' לְפִי שֶׁאֵכֵן לֹא הִיָּתָה כּוֹוֹנַת הַפְּסוּק לְהוֹדִיעַ לָנוּ בּוֹהַ, שְׁדִּינּוּ שֶׁל נח הִיָּה שׁוֹנֵה מְדִינָם שֶׁל שָׂאֵר אֲנָשֵׁי דוֹר הַמְּבֹל הַגְּדוֹלִים, לְפִי שׁוֹה דְּבַר פְּשׁוּט כְּמוֹ שֶׁהִקְשָׁה רִבִּינוּ. רַק כּוֹוֹנַת הַפְּסוּק הִיָּתָה לְהוֹדִיעַנו לְמַה שֶׁהִשְׁתַּנָּה דִּינָם שֶׁל בְּנֵי נח הַקְּטָנִים, מְדִינָן שֶׁל בְּנֵיהֶם הַקְּטָנִים שֶׁל שָׂאֵר אֲנָשֵׁי דוֹר הַמְּבֹל. וּבְפִסּוּק 'וְנַח מִצָּא חֵן, מְבֹאֵר רַק הַטַּעַם שֶׁנַּח בְּעַצְמוֹ נִיצַל, אֲכֵן בְּפִסּוּק הַבֵּא 'אֵלֵה תּוֹלְדוֹת נח', מְבֹאֵר הַטַּעַם שֶׁגַּם בְּנֵי נִיצְלוּ כְּדְּבַר רִבִּינוּ, וְלִכֵּן בְּפִסּוּק זֶה כָּתַב לְשׁוֹן 'אֵלֵה', כְּדִי לְהַפְסִיק בְּנֵיהֶם לְבִין שָׂאֵר קְטַנֵּי דוֹר הַמְּבֹל כְּנִיֵּל. יו. לְשׁוֹן הַגְּמְרָא, אִמַּר לְהוּ רַבָּה [לְרַבָּא וְלֵאבִיין] תְּרוּיִיכוּ, רַבְּנָן הוּיָתוּ [שְׁנִיכֵם תְּהִי חֲכָמִים], כִּי הֵינּוּ דֹאמְרֵי אִינְשֵׁי: בּוֹצִין בּוֹצִין מִקְטָפִיָּה יְדִיעַ.

כֵּאֵן 'אֵלֵה תּוֹלְדוֹת נח', כְּדִי לְהַסְמִיךְ פְּסוּק זֶה לְפִסּוּק שֶׁלְּפָנָיו 'וְנַח מִצָּא חֵן בְּעֵינֵי ה'', וְלְהַפְסִיק בֵּין בְּנֵי נח לְשָׂאֵר הַבְּנִים, לּוֹמַר שֶׁמָּה שֶׁרַק בְּנֵי נח נִיצְלוּ, זֶה הִיָּה בְּזִכּוֹת אֲבוֹתָם. אֲכֵן גַּם הֵם לֹא נִיצְלוּ מִשׁוֹם שֶׁמִּצָּאוּ חֵן, שֶׁהָרִיעַ עַדִּיין הָיוּ קְטָנִים, וְלִכֵּן לֹא נֵאֵמַר 'וְנַח וּבְנָיו מִצָּאוּ חֵן, רַק שְׁכִינָן שֶׁהָיוּ קְטָנִים וְלֹא הָיוּ רִשְׁעִים, הוֹעִילָה לָהֶם זְכוֹתוֹ שֶׁל נח אֲבֵיהֶם לְהִינְצֵל. וְמָה שֶׁהוֹעִילָה זְכוֹתוֹ שֶׁל נח אֶף לְבְּנָיו, זֶה הִיָּה מִשׁוֹם שֶׁנַּח הִיָּה 'צַדִּיק תָּמִים בְּדוֹרוֹתָיו', וְלִכֵּן הוֹצִרְךָ הַכְּתוּב לְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל נח. וְרִבִּינוּ חִידֵשׁ כֵּאֵן, שֶׁמָּה שֶׁכָּתַב רִשׁ"י 'הוּאִיל וְהוֹזִכִירוּ סִיפֵר בְּשִׁבְחוֹ, אִין פִּירוּשׁוֹ כְּפִשְׁטוֹ, שֶׁתְּמִיד כְּשֶׁמְזַכְּרִים אֶת הַצַּדִּיק יֵשׁ לְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ, אֲלָא שְׁכָאן בְּדוּקָא הִיָּה צוֹרֵךְ לְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ כְּדִי לְהַשְׁמִיעַנו בְּאִיזָה זְכוֹת נִיצְלוּ בְּנֵי נח. וְבוֹהַ מִיּוֹשֵׁבֶת קוֹשִׁיַת הַגּוֹר אִרְיָה וְהַלְבוּשׁ עַל רִשׁ"י שֶׁם, שֶׁהִקְשׁוּ שֶׁהָיוּ מִצִּיּוֹ כְּכֵמָה מִקְמוֹת שֶׁהַפְּסוּק הוֹזִכִיר

שָׁאף בְּקַטְנוֹתָם הִדְרִיכוּ עֲצָמָם בְּדָרֶךְ יִשְׂרָהּ. וּמֵאֵי דָאֵמַר 'אֱלֹהֵ' פָּסַל אֶת הָרֵאשׁוֹנִים, הֵינּוּ שָׂאֵר הַבְּנִים, שָׁאֵף עַל פִּי שְׁהִיו קַטְנִים וְהָיוּ רְאוּיִים לְהִנְצֵל, מִכָּל מְקוֹם, הוֹאִיל שְׁהִיו אוֹחִזִים מַעֲשֵׂה אֲבוֹתֵיהֶם לְפִי שְׁאֲבוֹתֵיהֶם הִדְרִיכוּם בְּדָרֶךְ הָרָעָה, מִשׁוּם הֵכִי נֶאֱבְדוּ, וְנִמְצָא שְׁהַמַּעֲשִׂים שֶׁל הָאֲבוֹת הֵם הָעֵקֶר שֶׁל הַתּוֹלְדוֹת. וּלְפִי שְׁעֵדוֹן

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאֵר

טוֹבִים שֶׁל הָאֵב, הוֹעִילוּ לְאֱלוֹ הַבְּנִים שֶׁהִתְחַנְכוּ אֲצֵלוֹ, שָׁאֵף בְּקַטְנוֹתָם הִדְרִיכוּ עֲצָמָם בְּדָרֶךְ יִשְׂרָהּ, כְּפִי שֶׁרָאוּ שֶׁנֶּהֱגוּ אֲבֵיהֶם.

וּמֵאֵי דָאֵמַר הַפְּסוּק 'אֱלֹהֵ' פָּסַל אֶת הָרֵאשׁוֹנִים, הֵינּוּ שָׂאֵר הַבְּנִים", שָׁאֵף עַל פִּי שְׁהִיו קַטְנִים וְהָיוּ רְאוּיִים לְהִנְצֵל, מִכָּל מְקוֹם, הוֹאִיל שְׁהִיו אוֹחִזִים מַעֲשֵׂה אֲבוֹתֵיהֶם בִּידֵיהֶם, לְפִי שְׁאֲבוֹתֵיהֶם הִדְרִיכוּם בְּדָרֶךְ הָרָעָה, מִשׁוּם הֵכִי נֶאֱבְדוּ, וְנִמְצָא שְׁהַמַּעֲשִׂים שֶׁל הָאֲבוֹת, הֵם הָעֵקֶר שֶׁל הַתּוֹלְדוֹת – בְּנֵיהֶם, שֶׁהֵם יִתְנַהֲגוּ בְּמַעֲשֵׂיהֶם כְּמַעֲשֵׂי אֲבוֹתֵיהֶם. וּדְבַרֵי רַש"י יִתְפַּרְשׁוּ^ט,

צִיּוֹנִים וּמְקוֹרוֹת

הֵאָב עַל בְּנָיו, שְׁכַפִּי שֶׁנֶּהֱגוּ בְּמַעֲשֵׂי, כִּךְ יִנְהֲגוּ הֵם כְּשִׁיגִדְלוּ. וְנִמָּה שֶׁהִקְשָׁה רַבֵּינוּ פְּשִׁיטָא, הֵינּוּ שֶׁלֹּא הוֹצִיחַ לומר שֶׁמִּפְנֵי מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁהָיוּ רַשְׁעִים, לִכֵּן לֹא נִיֻּצְלוּ, שֶׁהָיוּ בּוֹדְאֵי מִי שֶׁלֹּא נִיכֵר שִׁיחֵה צִדִּיק, וְכֵל שֶׁכֵּן אִם נִיכֵר שִׁיחֵה רַשָּׁע, לֹא יִנְצֵל. אוֹלָם עַל מֵה שֶׁנִּתְבָּאָר שֶׁהַמַּעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁל הֵאָב גּוֹרְמִים לְהַמְשִׁיךְ הַבֵּן בְּדֶרֶךְ טוֹבָה, לִזֶּה הוֹסִיף לומר 'אלה' לְרַמּוֹז שֶׁגַם לְהִיפֵךְ בּוֹדְאֵי מַעֲשֵׂיהֶם הָרַעִים שֶׁל הָאֲבוֹת גּוֹרְמִים שֶׁבְּנֵיהֶם יִמְשְׁכוּ אַחֲרֵיהֶם וְהָיוּ רַשְׁעִים כְּמוֹתָם]. יט. וְלֹא כִּהִפְרוֹשׁ הַפְּשׁוּט, שֶׁעִיָּקֵר תּוֹלְדוֹתֵיהֶם שֶׁל

הָיוּ נוֹטִים לְמַעֲשֵׂה הָרַשְׁעִים, וְלֹא הָיוּ אוֹיְצְטְרִיךְ קָרָא לְמִימַר 'אלה תולדות נח' כְּדֵי לְפָסַל שָׂאֵר הַקַּטְנִים, דְּמִילְתָא דְּפְשִׁיטָא הִיא.

וְהָאֵי דְּקָאֵמַר 'אלה תולדות נח', הֵינּוּ הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁל נֹחַ, כְּדָסִים 'אִישׁ צִדִּיק תָּמִים' שֶׁהֵם עֵקֶר תּוֹלְדוֹתֵיהֶם שֶׁל הַצִּדִּיקִים, וְהַמַּעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁל הָאֵב הוֹעִילוּ לְאֱלוֹ הַבְּנִים

לְמַעֲשֵׂה הָרַשְׁעִים, וְלִכֵּן הֵם לֹא נִיֻּצְלוּ. וְלְפִי פִירוּשׁ זֶה, לֹא הָיוּ אוֹיְצְטְרִיךְ קָרָא לְמִימַר 'אלה תולדות נח' כְּדֵי לְפָסַל שָׂאֵר הַקַּטְנִים, דְּמִילְתָא דְּפְשִׁיטָא הִיא – דְּבַר פְּשוֹט הוּא שֶׁהֵם לֹא יִנְצְלוּ, מֵאַחַר שֶׁהִיא נִיכֵר עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם יִגְדְּלוּ וְהָיוּ רַשְׁעִים כְּמוֹ אֲבוֹתֵיהֶם.

מַעֲשֵׂי הַטוֹבִים שֶׁל נֹחַ

גִּרְמּוֹ לְבָנָיו לְהִיּוֹת צִדִּיקִים

וְעַל כֵּן, הָאֵי דְּקָאֵמַר הַפְּסוּק 'אלה תולדות נח', הֵינּוּ הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁל נֹחַ, כְּדָסִים הַפְּסוּק 'אִישׁ צִדִּיק תָּמִים', שֶׁהֵם עֵקֶר תּוֹלְדוֹתֵיהֶם שֶׁל הַצִּדִּיקִים. וְהַמַּעֲשִׂים

יֵה. לְעִיל בְּסִמּוּךְ כֶּתֶב רַבְּנוּ שַׁאֲיִן צוּרֵךְ לומר 'אלה' בְּשִׁבְלֵי לְפָסוּל אֶת הַרַשְׁעִים, וְצוּרֵךְ לומר, שְׁדוּקָא לְגַבֵּי הַחִילּוּק בֵּין נֹחַ לְבֵין 'הַאֲנָשִׁים' שֶׁבְּרוּךְ הַמְּבוּל, אֵין צוּרֵךְ לְהַשְׁמִיעֵנוּ 'אלה' וְלַפּוֹסְלָם, כִּיּוֹן שֶׁכֵּבֶר נוֹדַע רַשְׁעִים. אֲבָל לְפִי מֵה שֶׁבִיאָרְנוּ שֶׁכוּוֹנֵת הַפְּסוּק 'תּוֹלְדוֹת נח צִדִּיק' וְגו' הֵינּוּ לְמַעֲשֵׂיהֶם הַטוֹבִים, וְשֶׁמַּחְמַתֵּם תּוֹלְדוֹתֵיהֶם הָיוּ טוֹבִים, נִצְרַךְ 'אלה' לְפָסוּל הָרֵאשׁוֹנִים, וְלומר שֶׁכֵּךְ הוּא הַדְּבַר גַּם לְהִיפֵךְ, שֶׁבְּרֵאשׁוֹנִים מַעֲשֵׂיהֶם הָרַעִים גִּרְמוּ שֶׁבְּנֵיהֶם יִהְיוּ כְּמוֹתָם, וְכֵל זֶה בֹּא לְלַמֵּד עַל גּוֹדֵל הַשְּׁפַעַת מַעֲשֵׂי

לֹא הָיוּ צְדִיקִים מִמֹּשֶׁה, שְׁהָרִי אִינָם בְּנֵי עֲנָשִׁין, מִשׁוּם הָכִי לֹא אָמַר 'וְנַח וּבְנָיו מִצְאוֹ חַן'.¹

וְעוֹד יֵשׁ לֹמֵר, שְׁפָתְבַּת הַפְּסוּק 'אֵלֶּה

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאֵר

שְׁהָרִי כִּךְ הִתְחַנְכוּ אֲצֵל נח אֲבִיהֶם. וּבִזְהָם שׁוֹנִים וּמוֹפְסָקִים מֵהַבְּנִים שֶׁל שֶׁאֵר אֲנָשִׁי דוֹר הַמְּבוֹל, שֶׁאֵף שְׁגָם הֵם הָיוּ קִטְנִים, מְכַל מְקוֹם, הִיָּה נִיכָר עֲלֵיהֶם שְׂרָאוּיִים לִהְיוֹת רִשְׁעִים כְּשִׁיגְדְּלוּ כְּמוֹ אֲבוֹתֵיהֶם.

רַק נח הִתְכוּיִן בְּנִישׁוֹאוֹ לְהַעֲמִיד תּוֹלְדוֹת וְעוֹד² יֵשׁ לֹמֵר, שְׁפָתְבַּת הַפְּסוּק 'אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נַח', אֵף עַל פִּי שְׁפָתְבַּת בְּסוֹף פְּרִשְׁת בְּרֵאשִׁית 'וַיֹּלֶד נַח אֶת שָׁם' וְכוּ' אֶת חָם וְאֶת יָפֶת', מִשׁוּם דְּאֵיתָא בְּגִמְרָא בְּסִנְהֶדְרִין פְּרַק חֲלָק³ וְהָכִי נִמְי בְּמִדְרָשׁ (ב"ר ל, ב)⁴, שְׁדוֹר הַמְּבוֹל כְּשֶׁהִתְחַנְנוּ עִם נִשְׁוֹתֵיהֶם, לֹא הִיָּתָה בְּוִנְתָּם, אֵלֶּא⁵ לְמַטְעַת

שְׁעִיקָר' וְשׁוֹרֵשׁ שֶׁל 'תּוֹלְדוֹתֵיהֶם שֶׁל צְדִיקִים', 'מַעֲשִׂים טוֹבִים', הֵינּוּ מֵהַ תּוֹלְדוֹתֵיהֶם הֵם צְדִיקִים, הוּא מַחֲמַת שֶׁהֵם רוֹאִים אֶת 'הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים' שֶׁל אֲבוֹתֵיהֶם וּמִתְרַגְּלִים לַעֲשׂוֹת כְּמוֹתֵם.

וְלִפִּי שְׁבַנֵי נח עֲדוֹן לֹא הָיוּ צְדִיקִים מִמֹּשֶׁה, שְׁהָרִי אִינָם בְּנֵי עֲנָשִׁין, מִשׁוּם הָכִי, לֹא אָמַר הַפְּסוּק 'וְנַח וּבְנָיו מִצְאוֹ חַן'.

וּגַם לִפִּי הַפִּירוּשׁ הַשְּׁנִי שֶׁל רִש"י, מִיּוֹשְׁבִים כֹּל הַקּוֹשִׁיּוֹת. שֶׁהַתּוֹרָה הוֹצֵרָה לְהַזְכִּיר כֵּאֵן אֶת נח, כְּדִי לְלַמֵּד שֶׁהַטַּעַם שְׁבַנֵי נח נִיצֵלוּ מֵהַמְּבוֹל, הוּא מִשׁוּם שֶׁבְּקִטְנוֹתָם כָּבַר הִיָּה נִיכָר עֲלֵיהֶם שֶׁהָיוּ רִאוּיִים לִהְיוֹת צְדִיקִים כְּשִׁיגְדְּלוּ,

צִיּוֹנִים וּמְקוֹרוֹת

עוֹד בְּסוֹגִיַּת הַגְּמָרָא שֶׁם בַּחֲטָאֵיהֶם שֶׁנִּמְנּוּ בְּעִנְיֵן זֶה. וְרָאָה יְרוּשְׁלַמִּי (יְבָמוֹת פ"ו ה"ה) הוֹבֵא בְּפִירוּשׁ מֵהַרְז"ו (עַל הַמְּדַרְשׁ ב"ר ל, ב). כִּב. לְשׁוֹן הַמְּדַרְשׁ, דְּבַר אַחַר, 'אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נַח', כְּתִיב (אִיּוֹב כד, יח) 'קֵל הוּא עַל פְּנֵי הַמַּיִם תְּקוּלָל חֲלַקְתָּם בָּאָרֶץ, לֹא יִפְנֶה דֶּרֶךְ כְּרָמִים', 'קֵל הוּא עַל פְּנֵי הַמַּיִם', גוֹרָה שְׁנִגּוּרָה עֲלֵיהֶם שִׁיאֲבִדוּ בַּמַּיִם, 'תְּקוּלָל חֲלַקְתָּם בָּאָרֶץ', כְּלוֹמֵר, מִי שֶׁפָּרַע מְדוּר הַמְּבוֹל כֹּל כֵּךְ, לִמָּה לֹא יִפְנֶה דֶּרֶךְ כְּרָמִים, שֶׁלֹּא הִיָּתָה כּוֹנְנָתָם אֵלֶּא לְמַטְעַת כְּרָמִים, אֲבָל נח לֹא הִיָּתָה כּוֹנְנָתוֹ אֵלֶּא לְהַפְרוֹת וּלְהַרְבּוֹת בְּעוֹלָם וּלְהַעֲמִיד בְּנִים, שֶׁנֶּאֱמַר 'אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נַח', עִכ"ל. כִּג. רָאָה מֵה שֶׁכָּתַב בְּעֵץ יוֹסֵף עַל הַמְּדַרְשׁ (שֵׁם) בְּשֵׁם גְּדוּלֵי הַמְּפָרְשִׁים, שִׁישׁ לְמַחֹק תִּיבַת 'אֵלֶּא'. אֲמַנָּם בְּפָנִים הַתְּבָאָר כְּפִי הַגִּיּוֹסָא שֶׁלְּפָנֵינוּ, וְכִמּוֹ שֶׁפִּירֵשׁ בְּבִינָה לְעַתִּים (דְּרוּשׁ ל).

צְדִיקִים אִינּוּ הִילְדִים שְׁמוּלִידִים, אֵלֶּא הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים. ג. רְבִינוּ מְבִיא תִירוֹץ נוֹסֵף לְמַה הוֹצֵרָךְ הַפְּסוּק לְחִזּוֹר וּלְוֹמַר 'אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נַח' וְגו', אַחֲרֵי שֶׁכָּבַר נִמְנּוּ בְּנֵי נח בְּסוֹף הַפְּרִשָׁה הַקּוֹדֶמֶת. וְאֵף שִׁישׁ לֹמֵר שֶׁהוֹצֵרָךְ לְכַתּוֹב אֶת הַפְּסוּק 'אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נַח' בְּכִדִי לְפַסּוֹל אֶת הַרְאֻשׁוֹנִים וְכַדְבָּרֵי הַמְּדַרְשׁ. מְכַל מְקוֹם, לֹא הִיָּה צְרִיךְ לְכַתּוֹב 'אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נַח' כְּמִי שְׁבָא לְסַדֵּר אֶת סֵדֵר תּוֹלְדוֹתָיו, וְהִיָּה יוֹכֵל לְהַזְכִּירָם בְּאוֹפֵן אַחֵר וּלְכַתּוֹב 'אֵלֶּה' כְּדִי לְפַסּוֹל אֶת הַרְאֻשׁוֹנִים. אוֹלַם לִפִּי תִירוֹצוֹ שֶׁל רַבְּנּוּ מִתִּישֵׁב הֵיטֵב, שֶׁבְּדוּקָא כְּתַבְּם בּוֹזֵה הָאוֹפֵן, כִּי רִצָּה לְהוֹדִיעַ שְׁגָם בְּעִנְיֵן הַתּוֹלְדוֹת יֵשׁ חִילוּק בֵּין נח לְשֶׁאֵר בְּנֵי דוֹרוֹ. כֵּא. לֹא מִצְאָנוּ מְפוֹרֵשׁ כֵּן שֶׁם בְּגִמְרָא. וְרָאָה בְּסִנְהֶדְרִין (קח, א בְּסוֹף הַעֲמוּד) 'שֶׁהִיָּה מְפָנִים דֶּרֶךְ כְּרָמִים', נִוּפֶשֶׁט כּוֹנֵת הַגְּמָרָא לְעִנְיֵן אַחֵר מִמָּה שֶׁכָּתַב רַבְּנּוֹן. וְרָאָה

בְּהוּ (בראשית פרק ה) 'וַיֹּלְדוּ' וְכוּ', דְּהִינּוּ דְּמַעְצָמוֹ הוֹלִיד בְּלִי פִּנְיָה רַק דְּרַךְ הַטָּבַע. אֲבָל בְּנַח פְּתִיב בִּיה 'אֵלֶּה תוֹלְדוֹת', לְפִי שְׁהִיְתָה פִּנְיָתוֹ לְהַעְמִיד תוֹלְדוֹת.

הִיְתָה פִּנְיָתָם אֵלֶּה לְמַטְעַת פְּרָמִים, שְׁלֵא הָיוּ מְכֻוֹנִים לְהַעְמִיד בְּנִים, אֲבָל נַח הִיְתָה פִּנְיָתוֹ לְהוֹלִיד בְּנִים וְלַפְרוֹת וְלַרְבוֹת. וּמִשׁוֹם הָכִי, בְּדוֹר הַמַּבּוּל פְּתוּב

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

וּמִשׁוֹם הָכִי - וְעַל כֵּן, בְּדוֹר הַמַּבּוּל פְּתוּב בְּהוּ (בראשית פרק ה)²⁰ 'וַיֹּלְדוּ' וְכוּ', דְּהִינּוּ דְּמַעְצָמוֹ הוֹלִיד כֹּל אַחַד מֵהֶם בְּנִים, בְּלִי פִּנְיָה, רַק בְּרַךְ הַטָּבַע. אֲבָל בְּנַח פְּתִיב בִּיה 'אֵלֶּה תוֹלְדוֹת', לְפִי שְׁהִיְתָה פִּנְיָתוֹ לְהַעְמִיד תוֹלְדוֹת.²¹

פְּרָמִים - לְהַתְעַנֵּג בְּתַעֲנוּגֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, שְׁלֵא הָיוּ מְכֻוֹנִים לְהַעְמִיד בְּנִים.²² אֲבָל נַח כְּשֶׁהִתְחַתֵּן הִיְתָה פִּנְיָתוֹ לְהוֹלִיד בְּנִים וְלַפְרוֹת וְלַרְבוֹת לְקִיּוֹם הָעוֹלָם וְשִׁיעֲשׂוּ מַעֲשִׂים טוֹבִים, וְלֹא כַּדִּי לְהַתְעַנֵּג.

צִיּוֹנִים וּמְקוֹרוֹת

דוּרוֹ. [וְרֵאָה לְשׁוֹן הַמְּדַרְשׁ, שֶׁאִפְשָׁר לְפַרֵּשׁ בּוֹ כְּדַבְרֵי רַבִּינוֹן]. וְיִתְכֵן שְׁבוּזָה יְבוּאָר גַּם כֵּן מֵה' אֵלֶּה פִּסְלֵי אֵת הָרֵאשׁוֹנִים, שֶׁנִּשְׁתַּנְּהָ נַח לְטוֹבָה מְדוּר הַמַּבּוּל, וְהֵינּוּ שְׁכוּנוֹת הַכְּתוּב לְפִסְלוֹ אֵת הָרֵאשׁוֹנִים בְּעִנְיַן זֶה דוּקָא, שְׁזֵהוּ דַּבְרֵי שֶׁלֹּא נִודַע כֹּל כֶּךָ הַחִילוּק בֵּין נַח לְהַרְשָׁעִים. וְרֵאָה בְּאִזְרוֹר אֵלֵיהֶם (פְּרִשְׁת נח ד"ה אֵלֶּה תוֹלְדוֹת - הַשְּׁנִי) שֶׁפִּירֵשׁ כֶּךָ.

כַּד. רֵאָה עוֹד דְּבָרֵי רַש"י (בְּרֵאשִׁית ד, יט), שֶׁהִיוּ לְוָקָחִים שְׁתֵּי נָשִׁים, אַחַת לְפִרְיָה וְרַבִּיָּה, וְאַחַת לְהִנָּתֵם. כֵּה. הֵינּוּ בְּכֹל הַפְּסוּקִים שֶׁם הַמְּדַבְּרִים מְלִידַת הַדּוֹרוֹת בְּתַקּוּפַת דוֹר הַמַּבּוּל. כו. וְלִכְךָ הַזְכִּיר הַכְּתוּב שְׁבָחוּ, וְחִזְרוּ וְכָתַב אֵת שְׁמוֹת בְּנָיו, שֶׁמִּפְּנֵי צְדָקוֹתָיו נִתְכַוֵּן בְּנִישׁוּאָיו שֶׁהֵם יוֹלְדוּ לוֹ. הֵינּוּ שְׁלִכְךָ חִזְרוּ וְכָתַבְתָּ לְלִמְדָנוּ שֶׁנַּח נִשָּׂא אִשָּׁה בְּכוּוּנָה שׁוֹנָה מִבְּנֵי

שמע ישראל
יהוה אחד יהוה יחיד